

ΕΚΘΕΣΗ 2022

ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
JOHANNESBURG

ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΣ ΑΦΡΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΝ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΕΛΛΑΔΑΣ – ΝΟΤΙΑΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Johannesburg, Ιούλιος 2023

Πίνακας περιεχομένων

1	Οικονομία Νότιας Αφρικής	1
1.1	Επισκόπηση της οικονομίας Νότιας Αφρικής.....	1
1.1.1	Η δομή της οικονομίας.....	2
1.1.2	Βασικά οικονομικά μεγέθη.....	2
1.1.3	Εξωτερικό εμπόριο	3
1.1.3.1	Εμπόριο αγαθών	4
1.1.3.2	Εμπόριο υπηρεσιών.....	7
1.1.4	Επενδύσεις.....	8
1.2	Στοιχεία της οικονομίας των Διοικητικών Περιφερειών της Νότιας Αφρικής 9	
1.3	Οικονομικές προβλέψεις 2023.....	9
1.4	Οικονομικές σχέσεις Νότιας Αφρικής.....	10
1.4.1	Νότια Αφρική – ΠΟΕ.....	10
1.4.2	Νότια Αφρική – Ευρωπαϊκή Ένωση	10
1.4.3	Συμμετοχή Νότιας Αφρικής σε περιφερειακές οικονομικές / τελωνειακές Ενώσεις.....	11
1.4.4	Συμμετοχή σε διεθνή φόρα και ομάδες χωρών	13
2	Οικονομικές σχέσεις Ελλάδας – Νότιας Αφρικής.....	14
2.1	Διμερές εμπόριο	14
2.1.1	Εμπόριο αγαθών	14
2.2	Άμεσες επενδύσεις.....	16
2.2.1	Επενδύσεις της Ελλάδας στη Νότια Αφρική.....	16
2.2.2	Επενδύσεις της Νότιας Αφρικής στην Ελλάδα	17
2.3	Θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας - Νότιας Αφρικής.....	17
3	Συμπεράσματα – προτάσεις	18
3.1	Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών.....	18
3.2	Προοπτική προσέλκυσης επενδύσεων.....	21
3.3	Προτάσεις δράσεων ενίσχυσης εξωστρέφειας	22
3.4	Προτάσεις ενίσχυσης διμερούς θεσμικού πλαισίου.....	23
4	Παράρτημα.....	24
4.1	Χρήσιμες διευθύνσεις	24

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1: Βασικά οικονομικά μεγέθη.....	3
Πίνακας 2: Εξωτερικό εμπόριο.....	4
Πίνακας 3: Εξαγωγές αγαθών	4
Πίνακας 4: Εισαγωγές αγαθών.....	5
Πίνακας 5: 10 Σημαντικότεροι προορισμοί εξαγωγών Νότιας Αφρικής και η θέση της Ελλάδας (2022).....	5
Πίνακας 6: 10 Σημαντικότεροι προμηθευτές Νότιας Αφρικής και η θέση της Ελλάδας (2022).....	6
Πίνακας 7: Εισπράξεις Νότιας Αφρικής για εξαγωγή υπηρεσιών.....	7
Πίνακας 8: Πληρωμές Νότιας Αφρικής για εισαγωγή υπηρεσιών.....	7
Πίνακας 9: Επενδύσεις από και προς τη Νότια Αφρική	8
Πίνακας 10: Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Νότιας Αφρικής.....	14
Πίνακας 11: Ελληνικές εξαγωγές στη Νότια Αφρική – μεγάλες κατηγορίες	14
Πίνακας 12: Ελληνικές εισαγωγές από τη Νότια Αφρική – μεγάλες κατηγορίες.....	15

1 Οικονομία Νότιας Αφρικής

1.1 Επισκόπηση της οικονομίας Νότιας Αφρικής

Η οικονομία της Νότιας Αφρικής χαρακτηρίζεται από έντονες αντιθέσεις, δημιουργώντας έναν ιδιαίτερο συνδυασμό αναπτυγμένης και γρήγορα αναπτυσσόμενης οικονομίας. Αποτελεί μέλος του G20, έχει ιδιαίτερα αναπτυγμένο χρηματο-οικονομικό τομέα και είναι πρώτη (μεταξύ 164 χωρών παγκοσμίως), όσον αφορά στην εισοδηματική ανισότητα.

Η χώρα αναπτύχθηκε χάριν της εξόρυξης χρυσού και λοιπών πολύτιμων μετάλλων, διαθέτοντας το 90% των παγκόσμιων αποθεμάτων στην κατηγορία Platinum Group Metals / PGM. Η εξορυκτική βιομηχανία συγκεντρώνεται κυρίως στις Περιφέρειες Limpopo και Mpumalanga (κυρίως λιγνίτης), η μεταποιητική βιομηχανία στις Περιφέρειες Gauteng (40%) και Kwa Zulu Natal, η αυτοκινητοβιομηχανία στις Περιφέρειες Gauteng, Kwa Zulu Natal και Eastern Cape, ο χρηματο-οικονομικός τομέας στην πόλη του Johannesburg / Gauteng, ενώ η πόλη του Cape Town / Western Cape πρωτοπορεί σε θέματα πράσινης οικονομίας και start-ups.

Το **ΑΕΠ** σημείωσε αύξηση 2% το 2022 και θα μπορούσε να ήταν υψηλότερο κατά τουλάχιστον δύο ποσοστιαίες μονάδες, αν η χώρα δεν αντιμετώπιζε συνεχείς πολύωρες ημερήσιες διακοπές ηλεκτρικού ρεύματος.

Το ποσοστό **ανεργίας είναι ιδιαίτερα υψηλό**, το τέταρτο τρίμηνο 2022 ανήλθε σε 32,7% (επίσημο ποσοστό ανεργίας) και διαμορφώνεται σε ακόμα υψηλότερο επίπεδο, 42,6%, αν ληφθούν υπόψιν άτομα, που δεν αναζητούν πλέον εργασία, είτε γιατί είναι απογοητευμένα (δεν θα βρουν εργασία αντίστοιχη των ικανοτήτων τους ή στον τόπο διαβίωσής τους) είτε για άλλους λόγους¹ (ποσοστό εκτεταμένης ανεργίας).

Ο **πληθωρισμός** το 2022, σε ετήσια βάση διαμορφώθηκε σε 6,9%. Η Κεντρική Τράπεζας της Νότιας Αφρικής στην προσπάθειά της να τιθασεύσει τον πληθωρισμό έχει αυξήσει επτά φορές τα επιτόκια από Νοέμβριο του 2021. Τελευταία (έβδομη) αύξηση για το 2022 συνέβη στις 24 Νοεμβρίου, διαμορφώνοντας το **διατραπεζικό επιτόκιο δανεισμού**, από 6,25% σε 7%. Το τρέχον επιτόκιο (Μάιος 2023) είχε ήδη ανέλθει σε 8,25%.

Σύμφωνα με το ΔΝΤ², οι σημαντικότεροι **κίνδυνοι** για τη νοτιο-αφρικανική οικονομία προέρχονται από την : ενεργειακή κρίση, προβλήματα υποδομών μεταφορών, προκλήσεις στο εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον, αντιμετώπιση ασταθών κλιματικών συνθηκών, υψηλή ανεργία – φτώχεια – ανισότητα, εκροές κεφαλαίων, σημαντική διακύμανση τιμών πρώτων υλών, υψηλό δημόσιο χρέος και τοκοχρεολύσια, διαφθορά κλπ., περιορίζοντας σημαντικά την ικανότητα της κυβέρνησης για άσκηση κοινωνικής - αναπτυξιακής πολιτικής και απειλώντας την κοινωνική συνοχή.

¹ Βλ. <https://www.statssa.gov.za/publications/Po211/Po2114thQuarter2022.pdf>

² Βλ. ² <https://www.imf.org/en/News/Articles/2023/03/21/mcs032223-south-africa-2023-article-iv-mission?cid=em-COM-123-46288>

Η «πλάστιγγα εξισορροπείται», εν μέρει, από **θετικούς παράγοντες** όπως : υψηλά περιουσιακά στοιχεία, χαμηλά επίπεδα δημοσίου χρέους σε ξένο νόμισμα, σημαντικά διαφοροποιημένη οικονομική δραστηριότητα, ανθεκτικός τραπεζικός τομέας, ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας, αυξημένα φορολογικά έσοδα, πρόσφατες ανακοινώσεις για συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος και στον τομέα μεταφορών (λιμάνια και δίκτυο εμπορευματικών μεταφορών).

Η χώρα, μέχρι στιγμής, κατάφερε να ανταποκριθεί στις προκλήσεις, χάριν του υγιούς χρηματοπιστωτικού της τομέα, αυξάνοντας, όμως, το δανεισμό και το κόστος εξυπηρέτησής του, με την αναχρηματοδότηση τους, σχεδόν αποκλειστικά, από τις διεθνείς κεφαλαιαγορές, οι οποίες, όμως, στην τρέχουσα περίοδο μειώνουν τη διαθεσιμότητα κεφαλαίων προς τη χώρα και την υποσαχαρική Αφρική γενικότερα (λόγω καλύτερων αποδόσεων που μπορούν να έχουν σε χώρες με υψηλότερα επιτόκια και λιγότερους κινδύνους, ως αποτέλεσμα της διεθνώς ακολουθούμενης νομισματικής πολιτικής εκ μέρους των Κεντρικών Τραπεζών).

Η πόλη του **Johannesburg**, οικονομικό κέντρο όλης της υποσαχαρικής Αφρικής, με πληθυσμό περίπου 6 εκ κάτοικοι (ή 10% του συνολικού πληθυσμού) συμμετέχει με περίπου 40% στο σχηματισμό του νοτιοαφρικανικού ΑΕΠ.

Μάλιστα, σύμφωνα με το World's Wealthiest Report 2023³, έχει αναδειχθεί στην πλουσιότερη πόλη της Αφρικής, φιλοξενώντας 14.600 άτομα υψηλού εισοδηματικού επιπέδου σε δολ. (μείωση κατά 40% έναντι του 2022), εκ των οποίων 30 εκατομμυριοίχοι και δύο δισεκατομμυριοίχοι. Το ίδιο report αναφέρει ότι την περίοδο 2012-2022, η περιοχή Whale Coast⁴ (Περιφέρεια Western Cape) καταλάμβανε την 7^η θέση του πίνακα, παναφρικανικά, με την μεγαλύτερη αύξηση (+25%) του πληθυσμού (και τη 56^η θέση παγκοσμίως) σε εκατομμυριοίχους.

1.1.1 Η δομή της οικονομίας

Το 69,8% του ΑΕΠ το 2022⁵ προήλθε από τον τριτογενή τομέα (κυρίως χρηματοπιστωτικές, κοινωνικές, προσωπικές υπηρεσίες και εμπόριο-διαμονή-εστίαση), το 19,1% από το δευτερογενή τομέα (κυρίως μεταποίηση) και το 11% από τον πρωτογενή τομέα (κυρίως εξόρυξη και γεωργία).

1.1.2 Βασικά οικονομικά μεγέθη

Το ΑΕΠ το 2022 σημείωσε αύξηση 2% (έναντι 4,9% το 2021). Εκτιμάται ότι το ποσοστό αύξησης θα ήταν υψηλότερο, τουλάχιστον κατά τουλάχιστον δύο ποσοστιαίες μονάδες, αν η χώρα δεν υπέφερε από συνεχείς διακοπές ρεύματος καθόλη τη διάρκεια του 2022

³ Βλ. <https://www.henleyglobal.com/publications/wealthiest-cities>

⁴ Βλ. <https://africa.businessinsider.com/local/lifestyle/top-10-african-cities-with-the-fastest-growing-millionaire-population/d6ltlr8>

⁵ Βλ. [https://www.resbank.co.za/content/dam/sarb/publications/quarterly-bulletins/quarterly-bulletin-publications/2023/11Statistical%20tables%20National%20accounts%20\(2\).pdf](https://www.resbank.co.za/content/dam/sarb/publications/quarterly-bulletins/quarterly-bulletin-publications/2023/11Statistical%20tables%20National%20accounts%20(2).pdf)

(συνολικά 200 ημέρες), οι οποίες συνεχίζονται και το 2023, με πολύωρες ημερήσιες διακοπές.

Πίνακας 1: Βασικά οικονομικά μεγέθη

	2018	2019	2020	2021	2022
Ονομαστικό ΑΕΠ (δισ ZAR) ⁶	5.348,6	5.613,6	5.556,9	6.192,4	6.638,3
Μεταβολή ΑΕΠ (%)	1,5	0,1	-6,4	4,9	2
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ZAR) ⁷	109.299	102.982	93.374	95.602	92.444
Ανεργία (επίσημο ποσοστό)	26,9	28,4	29,2	33,5%	32,7
Πληθωρισμός (%)	4,5	4,1	3,3	4,5	6,9
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ) ⁸	-3,6%	-5,1%	-10	-6	-*
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	56,6%	63,5	79,1	68	71**
Μέση συναλλαγματική ισοτιμία (Ευρώ σε ZAR)	15,6	16,1	18,7	17,4	17,2
Βασικό επιτόκιο (%) ⁹	6.75	6.5	3.5	3.75	7
Συναλλαγματικά διαθέσιμα (δισ.δολ.) ¹⁰	59,7	58.9	58,7	59,8	60,5

Πηγές: SA stat, national treasury, SARB

- Τα στοιχεία θα είναι διαθέσιμα το τρίτο τρίμηνο 2023

** εκτίμηση ΔΝΤ

Η Νότια Αφρική είναι αντιμέτωπη με επιμένουσα υψηλή ανεργία 32,7% (επίσημο ποσοστό), η οποία συμβάλλει στη διατήρηση της φτώχειας και της ανισότητας εντός της κοινωνίας.

Το χρέος συνεχίζει την αυξητική του πορεία, κυρίως λόγω υψηλού κόστους αναχρηματοδότησης και εξυπηρέτησής του.

Το επιτόκιο στο τέλος του 2022 είχε διαμορφωθεί σε 7%, όμως, ήδη, στις 26.05.2023 είχε ανέλθει σε 8.25%, λόγω της έντονης προσπάθειας που καταβάλλει η Κεντρική Τράπεζα να τιθασεύσει τον υψηλό πληθωρισμό με νομισματικά μέσα. Η συνεχής αύξηση του επιτοκίου δημιουργεί, όμως, σημαντικά προβλήματα στον τομέα εξυπηρέτησης δανείων.

1.1.3 Εξωτερικό εμπόριο

Το 2022 η Νότια Αφρική είχε θετικό εμπορικό ισοζύγιο ύψους 135 δισ ZAR, σημαντικά μειωμένο έναντι του 2021 (-60%).

Όμως το αρνητικό ισοζύγιο υπηρεσιών(-90 δισ ZAR το οποίο διευρύνεται την τελευταία 4ετία) συμβάλλει σε μείωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

⁶ Βλ. [https://www.resbank.co.za/content/dam/sarb/publications/quarterly-bulletins/quarterly-bulletin-publications/2023/11Statistical%20tables%20National%20accounts%20\(2\).pdf](https://www.resbank.co.za/content/dam/sarb/publications/quarterly-bulletins/quarterly-bulletin-publications/2023/11Statistical%20tables%20National%20accounts%20(2).pdf)

⁷ Βλ. [https://www.resbank.co.za/content/dam/sarb/publications/quarterly-bulletins/quarterly-bulletin-publications/2023/11Statistical%20tables%20National%20accounts%20\(2\).pdf](https://www.resbank.co.za/content/dam/sarb/publications/quarterly-bulletins/quarterly-bulletin-publications/2023/11Statistical%20tables%20National%20accounts%20(2).pdf)

⁸ Βλ. <https://www.treasury.gov.za/publications/other/Debt%20Report/Debt%20Management%20Report%202020-21.pdf>

⁹ Βλ. <https://www.resbank.co.za/en/home/what-we-do/statistics/key-statistics/selected-historical-rates>

¹⁰ Βλ. <https://www.resbank.co.za/content/dam/sarb/publications/quarterly-bulletins/quarterly-bulletin-publications/2023/06Statistical%20tables%20Money%20and%20Banking.pdf>

Πίνακας 2: Εξωτερικό εμπόριο

	2018	2019	2020	2021	2022
Εξαγωγές αγαθών (δισ. ZAR) ¹¹	1.177	1.235	1.285	1.689	1.927
Εισαγωγές αγαθών (δισ. ZAR)	1.223	1.264	1.105	1.349	1.792
Εμπορικό ισοζύγιο (δισ. ZAR)	-46	-29	180	340	135
Εξαγωγές υπηρεσιών ¹² (εκ. ZAR)	225.187	229.706	139.731	134.926	206.635
Εισαγωγές υπηρεσιών (εκ. ZAR)	224.691	238.369	184.594	200.966	296.849
Ισοζύγιο υπηρεσιών (εκ. ZAR)	496	-8.663	-44.863	-66.040	-90.214

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Νότιας Αφρικής

1.1.3.1 Εμπόριο αγαθών

Σύμφωνα με ανάλυση της Κεντρικής Τράπεζας της Νότιας Αφρικής για το 2022¹³, το 42,5% των συνολικών εξαγωγών προϊόντων αφορούσε σε ορυκτές πρώτες ύλες, το 36,7% σε μεταποιημένα προϊόντα (κυρίως οχήματα και σχετικός εξοπλισμός), το 11% σε υπηρεσίες και το 9,4% σε γεωργικά προϊόντα (κυρίως λαχανικά).

Όσον αφορά στις εισαγωγές, το 62,6% αφορούσε μεταποιημένα προϊόντα (κυρίως μηχανολογικός εξοπλισμός), το 19,4% ορυκτές πρώτες ύλες, το 13,5% υπηρεσίες και το 4,4% γεωργικά προϊόντα (κυρίως λαχανικά).

Αναλυτικότερα, στη διψήφια κατηγορία, οι εξαγωγές προϊόντων της Νότιας Αφρικής διαμορφώθηκαν ως εξής:

Πίνακας 3: Εξαγωγές αγαθών

	2022		2021		Μεταβολή στην αξία
2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	Αξία (δισ. ZAR)	% στο σύνολο	Αξία (δισ. ZAR)	% στο σύνολο	%
25-27 : ορυκτές πρώτες ύλες	558	28%	430	24%	30%
71 : πολύτιμοι λίθοι και μέταλλα, κοσμήματα	438	22%	513	28%	-15%
72-83 : Βασικά μέταλλα και προϊόντα αυτών	203	10%	172	9%	18%
86-89 : οχήματα και εξοπλισμός	193	10%	168	9%	15%
84-85: μηχανολογικός εξοπλισμός	139	7%	123	7%	13%
28-38 : χημικά προϊόντα	127	6%	113	6%	13%
6 – 14 : τρόφιμα φυτικής προέλευσης	116	6%	95	5%	22%

Πηγή: SA Trade ministry statistics

¹¹ Βλ. <https://www.resbank.co.za/content/dam/sarb/publications/quarterly-bulletins/quarterly-bulletin-publications/2023/10Statistical%20tables%20External%20economic%20accounts.pdf>

¹² Βλ. <https://www.resbank.co.za/en/home/publications/publication-detail-pages/quarterly-bulletins/current-account/2023/balance-of-payments-current-account-of-the-balance-of-payments>

¹³ Βλ. <https://www.resbank.co.za/content/dam/sarb/publications/quarterly-bulletins/quarterly-bulletin-publications/2023/02Quarterly%20Economic%20Review.pdf>

Παρατηρούμε ότι οι εξαγωγές ορυκτών πρώτων υλών παρουσίασαν αύξηση το 2022 κατά 30% έναντι του 2021, όπως και οι εξαγωγές βασικών μετάλλων και προϊόντων αυτών (+18%). Σημαντική κατηγορία εξαγωγών αποτελούσαν τα οχήματα και σχετικός εξοπλισμός (+15%), μηχανολογικός εξοπλισμός (+13%), χημικά προϊόντα (+13%) κλπ.

Πίνακας 4: Εισαγωγές αγαθών

	2022		2021		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (δισ ZAR)	% στο σύνολο	Αξία (δισ ZAR)	% στο σύνολο	%
2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας					
25-27 : ορυκτές πρώτες ύλες	418	23%	234	17%	79%
84-85 : μηχανολογικός εξοπλισμός	375	21%	294	21%	27%
28-38 χημικά προϊόντα	208	11%	174	13%	20%
86-89 : οχήματα και εξοπλισμός	152	8%	106	8%	43%
98: εξοπλισμός / μέρη οχημάτων	120	7%	110	8%	9%
72-83 : βασικά μέταλλα	97	5%	84	6%	15%
39-40 : πλαστικά προϊόντα	76	4%	64	5%	19%

Πηγή: Trade ministry statistics

Παρατηρούμε ότι το 21% των εισαγωγών αφορούσε μηχανολογικό εξοπλισμό με δεύτερη μεγάλη κατηγορία την εισαγωγή ορυκτών υλών και ακολούθησαν οι εισαγωγές χημικών προϊόντων.

Όσον αφορά στην **κατανομή του εξαγωγικού εμπορίου ανά γεωγραφική περιοχή** (βλ. πίνακα Νο. 5), σημειώνουμε ότι το 26% των εξαγωγών της Νότιας Αφρικής το 2022 κατευθύνθηκε προς την ΕΕ, σημειώνοντας αύξηση κατά 14% έναντι του 2021. Επίσης οι εισαγωγές από ΕΕ προς Νότια Αφρική αντιστοιχούσαν στο 23% του συνόλου εισαγωγών το 2022, αυξημένες κατά 17% έναντι του 2021, αναδεικνύοντας την ΕΕ ως τον βασικό πελάτη και προμηθευτή της Νότιας Αφρικής.

Πίνακας 5: 10 Σημαντικότεροι προορισμοί εξαγωγών Νότιας Αφρικής και η θέση της Ελλάδας (2022)

Κατάταξη	Χώρα	Αξία εξαγωγών (δισ. ZAR)	% στο σύνολο	Μεταβολή 2022 / 2021
1	Κίνα	190	9%	-5%
2	ΗΠΑ	178	9%	-8%
3	Γερμανία	163	8%	5%
4	Ιαπωνία	139	7%	15%
5	ΗΒ	102	5%	-16%
6	Κάτω Χώρες	98	5%	61%
7	Μοζαμβίκη	96	5%	50%
8	Ινδία	87	4%	41%
9	Botswana	74	4%	19%
71	Ελλάδα	1,5	0,07%	-11%

Πηγή: SA Trade ministry statistics

Βασικός λόγος της ανωτέρω εξέλιξης είναι η ύπαρξη σταθερής εταιρικής σχέσης μεταξύ των δύο πλευρών, μέσω της Συμφωνίας EU -DADC (βλ. παρακάτω παράγραφο 1.4.2), η οποία έχει συμβάλλει σε συνεχή ετήσια αύξηση του εμπορικού όγκου την τελευταία 10ετία, εξασφαλίζοντας εμπορικό πλεόνασμα για τη Νότια Αφρική τα έτη 2021 και 2022.

Σε επίπεδο μεμονωμένων χωρών, η Κίνα αποτελεί το σημαντικότερο πελάτη της Νότιας Αφρικής με μειωμένη, όμως, συμμετοχή έναντι του 2021 κατά 5% και ακολούθησαν οι ΗΠΑ, η Γερμανία, η Ιαπωνία κλπ.

Η Ελλάδα κατατάχθηκε στην 71η θέση, με μερίδιο 0,07% επί συνόλου νοτιοαφρικανικών εξαγωγών. Σημειώνουμε ότι σύμφωνα με τη νοτιοαφρικανική στατιστική, οι εξαγωγές προς την Ελλάδα φαίνεται ότι μειώθηκαν έναντι του 2021 σε αντίθεση με την ελληνική στατιστική που δείχνει αύξηση των εισαγωγών από Νότια Αφρική. Σε σχετικό ερώτημά μας προς την ελληνική στατιστική υπηρεσία, λάβαμε την απάντηση ότι τέτοιες αποκλίσεις είναι συνηθισμένες λόγω των διαφορετικών διαδικασιών που ακολουθούν οι αρμόδιες αρχές συλλογής, επεξεργασίας και καταχώρησης των στοιχείων από τις τελωνειακές διασαφήσεις.

Από πλευράς προμηθευτριών – χωρών της Νότιας Αφρικής και πάλι η Κίνα καταλαμβάνει την πρώτη θέση, με μερίδιο 20% επί συνόλου (και αύξηση του μεριδίου της κατά 29% έναντι του 2021) και ακολούθησαν η Γερμανία (7%), Ινδία (7%) κλπ.

Η Ελλάδα έλαβε την 65^η θέση με μερίδιο 0,10% επί συνόλου εισαγωγών Νότιας Αφρικής.

Πίνακας 6: 10 Σημαντικότεροι προμηθευτές Νότιας Αφρικής και η θέση της Ελλάδας (2022)

Κατάταξη	Χώρα	Αξία εισαγωγών (δισ. ZAR)	% στο σύνολο	Μεταβολή 2022/2021
1	Κίνα	367	20%	29%
2	Γερμανία	134	7%	21%
3	Ινδία	131	7%	65%
4	Σαουδική Αραβία	74	4%	21%
5	ΗΑΕ	67	4%	142%
6	Ταϊλάνδη	50	3%	14%
7	Ιαπωνία	46	3%	21%
8	Ομάν	43	2%	56%
9	Ιταλία	40	2%	6%
65	Ελλάδα	2	0,10%	56%

Πηγές: Trade ministry statistics

1.1.3.2 Εμπόριο υπηρεσιών

Όσον αφορά στο εξωτερικό εμπόριο υπηρεσιών¹⁴ παρατηρούμε ότι το 2022 οι εισπράξεις της Νότιας Αφρικής αυξήθηκαν κατά 53% έναντι του 2021, με βασικό μοχλό αύξησης τις τουριστικές εισπράξεις (38% μερίδιο επί συνόλου).

Πίνακας 7: Εισπράξεις Νότιας Αφρικής για εξαγωγή υπηρεσιών

	2021		2022		Μεταβολή στην αξία
	Αξία σε εκ. ZAR	% στο σύνολο	Αξία σε εκ. ZAR	% στο σύνολο	%
Υπηρεσίες					
Μεταφορές	18.191	13%	25.722	12%	41%
Τουρισμός	31.324	23%	78.054	38%	149%
Τραπεζικές – ασφαλιστικές	19.636	15%	20.530	10%	5%
Τηλεπικοινωνίες	12.240	9%	15.507	8%	27%
Επιχειρηματικές υπηρεσίες	45.549	34%	54.727	26%	20%
Σύνολο υπηρεσιών	134.926	100%	206.635	100%	53%

Πηγές: Κεντρική Τράπεζα της Νότιας Αφρικής

Από την πλευρά των πληρωμών για υπηρεσίες, το 2022 σημειώθηκε αύξηση, επίσης, κατά 48% με κύριο μοχλό αύξησης τις μεταφορές (44%).

Πίνακας 8: Πληρωμές Νότιας Αφρικής για εισαγωγή υπηρεσιών

	2021		2022		Μεταβολή στην αξία
	Αξία σε εκ. ZAR	% στο σύνολο	Αξία σε εκ. ZAR	% στο σύνολο	%
Υπηρεσίες					
Μεταφορές	76.786	38%	131.316	44%	71%
Τουρισμός	14.719	7%	36.558	12%	148%
Τραπεζικές - ασφαλιστικές	10.923	5%	13.121	4%	20%
Τηλεπικοινωνίες	47.753	24%	57.680	19%	21%
Επιχειρηματικές υπηρεσίες	27.796	14%	32.097	11%	15%
Σύνολο υπηρεσιών	200.966	100%	296.849	100%	48%

Πηγές: Κεντρική Τράπεζα της Νότιας Αφρικής

Σημειώνουμε ότι η Συμφωνία EU-SADC δεν καλύπτει το εμπόριο υπηρεσιών (αν και η ΕΕ από κοινού με Botswana, Lesotho, Eswatini, Mozambique θα το επιθυμούσαν), το οποίο διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις της GATS. Το εξωτερικό εμπόριο υπηρεσιών μεταξύ των δύο πλευρών έχει θετικό ισοζύγιο για την ΕΕ.

Δεν υφίστανται στοιχεία για την Ελλάδα.

¹⁴ Βλ. <https://www.resbank.co.za/content/dam/sarb/publications/quarterly-bulletins/quarterly-bulletin-publications/2023/10Statistical%20tables%20External%20economic%20accounts.pdf>

1.1.4 Επενδύσεις

Η Νότια Αφρική το 2020, ήταν η χώρα με το μεγαλύτερο αριθμό ξένων επενδύσεων στην Αφρική (ακολουθούμενη από το Μαρόκο και τη Νιγηρία) και επενδυτικό hub της υποσαχαρικής Αφρικής¹⁵.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας¹⁶ για το 2021, το απόθεμα των ΑΞΕ στην Νότια Αφρική ανέρχονταν σε 7,2 τρις ZAR και το απόθεμα των νοτιοαφρικανικών επενδύσεων στο εξωτερικό σε 8,8 τρις ZAR.

Η προσέλκυση ΑΞΕ είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομία της Νότιας Αφρικής. Όμως, ο αργός ρυθμός των μεταρρυθμίσεων σε συνδυασμό με την ένταξη της χώρας στο Grey Listing, εκτιμάται ότι θα επηρεάσουν αρνητικά τις επενδυτικές ροές.

Πίνακας 9: Επενδύσεις από και προς τη Νότια Αφρική

	2018	2019	2020	2021	2022
ΑΞΕ στη Νότια Αφρική (απόθεμα σε εκ. ZAR)	6.409.182	6.545.199	6.447.198	7.219.167	-*
ΑΞΕ Νότιας Αφρικής στο εξωτερικό (απόθεμα σε εκ. ZAR)	7.057.980	6.981.630	8.097.470	8.846.154	-*

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα της Νότιας Αφρικής

- Τα μεγέθη για το 2022 θα είναι διαθέσιμα το Δεκέμβριο 2023

Σύμφωνα με ενημέρωση από την Αντιπροσωπεία της ΕΕ στη Νότια Αφρική, η ΕΕ το 2021 ήταν ο μεγαλύτερος ξένος επενδυτής με 48,8% επί συνόλου επενδυτικών αποθεμάτων, ακολουθούμενη από το ΗΒ με 28,2%, τις ΗΠΑ με 5,3% και την Κίνα με 3,7%.

Εντός ΕΕ, οι χώρες-μέλη με την μεγαλύτερη συμμετοχή ήταν η Ολλανδία (33%), το Βέλγιο (7%), η Γερμανία (4%) κλπ.

Το 32% των συνολικών επενδύσεων ΕΕ στη Νότια Αφρική αφορούσε στον τομέα μεταποίησης, το 25% στον χρηματοοικονομικό τομέα, το 21% στο εμπόριο, το 8% σε μεταφορές-αποθήκευση-επικοινωνίες, το 6% σε κατασκευές, το 3% στην εξόρυξη κλπ.

Η πλειονότητα των ΑΞΕ της ΕΕ έχει πραγματοποιηθεί στην Περιφέρεια Gauteng και ακολουθούν το Western Cape, Kwa Zulu Natal, Eastern Cape κλπ.

¹⁵ Βλ. https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_za/topics/attractiveness/reports/ey-aar-reset-for-growth-final.pdf

¹⁶ Βλ. <https://www.resbank.co.za/content/dam/sarb/publications/quarterly-bulletins/quarterly-bulletin-publications/2023/10Statistical%20tables%20External%20economic%20accounts.pdf>

1.2 Στοιχεία της οικονομίας των Διοικητικών Περιφερειών της Νότιας Αφρικής

Η Νότια Αφρική διαιρείται σε εννέα Διοικητικές Περιφέρειες (Eastern Cape, Gauteng, Kwa Zulu Natal, Mpumalanga, Northern Cape, Limpopo, North-West, Free State, Western Cape).

Η Περιφέρεια Gauteng είναι η μικρότερη σε μέγεθος και αποτελεί το οικονομικό κέντρο της χώρας, περιλαμβάνοντας την πρωτεύουσα Πρετόρια και το Johannesburg. Συνεισφέρει το 34,1% του συνολικού ΑΕΠ (2021) και ακολουθούν οι Περιφέρειες Kwa Zulu Natal (16%) και Western Cape (13,8%).

Στη χώρα υφίσταται υβριδικό μοντέλο διοίκησης ομοσπονδιακού κράτους¹⁷ με τρία επίπεδα διακυβέρνησης (κεντρική κυβέρνηση, περιφερειακές κυβερνήσεις και τοπική αυτοδιοίκηση).

Η έδρα της κεντρικής Κυβέρνησης βρίσκεται στην Πρετόρια / Gauteng, η έδρα του Κοινοβουλίου στο Cape Town / Western Cape και η έδρα του Ανώτατου Δικαστηρίου στο Bloemfontein / Free State.

1.3 Οικονομικές προβλέψεις 2023

Σύμφωνα με το ΔΝΤ¹⁸, αναμένεται σχεδόν μηδενική ανάπτυξη του ΑΕΠ (+0,1%) για το 2023, κυρίως λόγω της υφιστάμενης ενεργειακής κρίσης και συμβάλλει αρνητικά στην ανάπτυξη του ΑΕΠ όλης της υποσαχαρικής Αφρικής.

Η **Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά ότι για το 2023**¹⁹ η χαμηλή ζήτηση από το εξωτερικό (Κίνα, Ευρωζώνη, ΗΒ, ΗΠΑ, οι οποίες απορροφούν άνω του 40% των νοτιοαφρικανικών εξαγωγών), το σφιχτό διεθνές χρηματοπιστωτικό περιβάλλον και η πολιτική αβεβαιότητα στο εσωτερικό της χώρας, θα δοκιμάσουν έντονα τις οικονομικές αντοχές της Νότιας Αφρικής. Ο αργός ρυθμός μεταρρυθμίσεων, ιδιαίτερα όσον αφορά στις υπερχρεωμένες κρατικές εταιρείες (με την εταιρεία ηλεκτροπαραγωγής ESKOM στην πρώτη θέση, με χρέος περίπου 400 δις ZAR ή 22 δις ευρώ και πολύωρες ημερήσιες διακοπές ρεύματος) περιορίζει σημαντικά τους χρηματοδοτικούς πόρους της Κυβέρνησης για αναπτυξιακή πολιτική.

Σημαντική εξέλιξη αποτελεί η ένταξης της χώρας στις 24.02.2023 σε καθεστώς αυξημένης εποπτείας (grey listing), για ελλιπή εφαρμογή νομοθεσίας σχετικά με θέματα ξεπλύματος χρήματος, παράνομων κεφαλαιακών ροών και χρηματοδότησης τρομοκρατίας, σύμφωνα με απόφαση της Ολομέλειας της Financial Action Task Force / FATF. Η χώρα οφείλει μέχρι 31.01.2025 να αντιμετωπίσει τα νομικά κενά και διαδικασίες σε οκτώ συγκεκριμένους τομείς, μεταξύ των οποίων, η αύξηση των ερευνών και προσαγωγών για θέματα ξεπλύματος χρήματος, η κατάσχεση παράνομων

¹⁷ Βλ. <https://www.sng-wofi.org/country-profiles/>

¹⁸ <https://www.imf.org/en/Publications/REO/SSA/Issues/2023/04/14/regional-economic-outlook-for-sub-saharan-africa-april-2023>

¹⁹ <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2023/01/10/global-economic-prospects>

κεφαλαίων, η ενίσχυση ελέγχων κλπ. Ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor σχολίασε ότι πιθανώς η απόφαση να οδηγήσει σε αύξηση του κόστους του εξωτερικού δανεισμού, αλλά δεν θα επηρεάσει σημαντικά την αξιολόγηση του αξιόχρεου της χώρας.

Οι υψηλές τιμές εμπορευμάτων (κυρίως ορυκτοί πόροι) οι οποίοι συνέβαλλαν στην εξασφάλιση υψηλών εξαγωγικών αξιών την τελευταία διετία, εκτιμάται, ότι θα μειωθούν την περίοδο 2023-2024, δημιουργώντας πιθανά προβλήματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Η Νότια Αφρική, πέραν των παραπάνω αναφερόμενων προκλήσεων αντιμετωπίζει και πολιτική αβεβαιότητα, λόγω επικείμενων εκλογών (Μάιος 2024) και σεναρίων περί κυβερνήσεων συνεργασίας.

Σύμφωνα με το Global Risks Report 2023²⁰, ανώτατα στελέχη επιχειρήσεων στη Νότια Αφρική, εντοπίζουν πέντε σημαντικούς κινδύνους για τη χώρα: κατάρρευση του κράτους, κρίση χρέους, κατάρρευση δημόσιων υποδομών, κόστος διαβίωσης και ανεργία.

1.4 Οικονομικές σχέσεις Νότιας Αφρικής

1.4.1 Νότια Αφρική – ΠΟΕ

Η Νότια Αφρική αποτελεί μέλος του ΠΟΕ από 01.01.1995. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του Οργανισμού, το 2021 η χώρα κατέλαβε την 37^η θέση παγκοσμίως, όσον αφορά στις εξαγωγές προϊόντων (0,55% επί συνόλου) και την 65^η θέση όσον αφορά στις εξαγωγές υπηρεσιών (0,15% επί συνόλου).

Αντίστοιχα, η χώρα κατατάχθηκε στην 38^η θέση όσον αφορά εισαγωγές προϊόντων (0,50% επί συνόλου) και στην 51^η θέση όσον αφορά εισαγωγές υπηρεσιών (0,24% επί συνόλου).

Αναφέρουμε, ιδιαίτερα, απόφαση του ΠΟΕ από 18.06.2022, με την οποία επιτράπηκε σε νοτιοαφρικανικές εταιρείες να προχωρήσουν σε παραγωγή εμβολίων covid, παρέχοντας εξαίρεση από την εφαρμογή διατάξεων της συμφωνίας TRIPS (περί πνευματικών δικαιωμάτων) για εξαγωγή τους σε αναπτυσσόμενες χώρες.

1.4.2 Νότια Αφρική – Ευρωπαϊκή Ένωση

Η οικονομική συνεργασία μεταξύ των δύο μερών στηρίζεται στο Trade, Development and Cooperation Agreement / TDCA²¹ από 01.05.2004. Η Συμφωνία εισήγαγε προτιμησιακό εμπορικό καθεστώς για τα δύο μέρη.

Στις 10.06.2016 υπεγράφη η Συμφωνία ΕΕ – Southern Africa Development Community Economic Partnership Agreement (SADC EPA, στην οποία συμμετέχουν έξι χώρες της

²⁰ Βλ. <https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2023>

²¹ Βλ. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ar12201>

νότιας Αφρικής ήτοι South Africa, Botswana, Lesotho, Namibia, Eswatini, Mozambique). Η Συμφωνία εφαρμόζεται, καταρχήν, από 10.10.2016 (για τη Μοζαμβίκη από 04.02.2018).

Στο πλαίσιο της Συμφωνίας, προβλέπεται κατάργηση δασμών και ποσοστώσεων για το 96% των νοτιοαφρικανικών προϊόντων που εξάγονται στην ΕΕ, πλέον 2,7% των εξαγωγών με μειωμένους ή προτιμησιακούς δασμούς, ενώ η Νότια Αφρική παρέχει κατάργηση δασμών και ποσοστώσεων για το 84,3% των ευρωπαϊκών εξαγωγών προς αυτή, εντός 10ετίας, πλέον 13,3% για προϊόντα με μειωμένους ή προτιμησιακούς δασμούς. Εξαιρούνται εκατέρωθεν ορισμένα «ευαίσθητα» προϊόντα, πχ. αγροτικά προϊόντα που εισάγονται σε ΕΕ και βιομηχανικά προϊόντα που εισάγονται σε Νότια Αφρική. Η ΕΡΑ, μόλις κυρωθεί, θα αντικαταστήσει την TDCA. Η Ελλάδα έχει ήδη κυρώσει τη Συμφωνία μαζί με άλλες 11 χώρες – μέλη της ΕΕ.

Η ΕΡΑ πέραν των στενά νοούμενων διατάξεων για δασμούς, εισάγει μία ευρύτερη αναπτυξιακή οπτική στις σχέσεις με τις έξι χώρες της νότιας Αφρικής, περιέχοντας διατάξεις για θέματα τελωνειακής συνεργασίας, τεχνικών εμποδίων, φυτο-υγειονομικών διατάξεων, εμπορίου υπηρεσιών, επενδύσεων, διαμεσολάβησης σε περίπτωση διαφωνιών και συνοδεύεται από δύο πρωτόκολλα για θέματα Προστασίας Γεωγραφικών Ενδείξεων και Εμπορίας Οίνου και Αλκοολούχων Ποτών.

Το Μάρτιο 2023 η ΕΕ ανέθεσε σε εξωτερική εταιρεία την διενέργεια μελέτης με σκοπό την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων από την μέχρι στιγμής εφαρμογή της ΕΡΑ (θα ολοκληρωθεί τον Απρίλιο 2024). Βασικοί λόγοι, μεταξύ άλλων, για τη διενέργεια της μελέτης είναι οι σημαντικές αλλαγές που έχουν προκύψει στο παγκόσμιο και περιφερειακό οικονομικό περιβάλλον όπως : **i.** η έναρξη εφαρμογής της African Continental Free Trade Area (από 01.01.2021, μέχρι στιγμής όχι σε πλήρη λειτουργία), **ii.** η έξοδος του ΗΒ από την ΕΕ, **iii.** οι επιπτώσεις της πανδημίας covid, **iv.** η ρωσο-ουκρανική σύρραξη, **v.** νέες αυτόνομες πολιτικές της ΕΕ, που μάλλον θα επηρεάσουν το εξωτερικό εμπόριο της ΕΕ (για αγροτικά προϊόντα : EU standards on Pesticides and Maximum Residual Limits, Farm to Fork Strategy, για προϊόντα εντάσεως ενέργειας : European Green Deal, Fit for 55, Carbon Border Adjustment Mechanism), **vi.** η αβεβαιότητα για έγκαιρη έναρξη εφαρμογής της νέας Συμφωνίας post-Cotonou Agreement (η προηγούμενη έληξε το 2021, παρατάθηκε μέχρι 30.06.2023 και αποτελεί τη νομική βάση για την ΕΡΑ) **vii.** και οι επιπτώσεις από τη διαφαινόμενη απόφαση της Νότιας Αφρικής να μην υπογράψει τη post-Cotonou Agreement, αφού αποσύρθηκε από το Organisation of African, Caribbean and Pacific States (συμβαλλόμενο μέρος με την ΕΕ της post-Cotonou Agreement).

1.4.3 Συμμετοχή Νότιας Αφρικής²² σε περιφερειακές οικονομικές / τελωνειακές Ενώσεις

Η Νότια Αφρική συμμετέχει επίσης :

- Στην **African Continental Free Trade Zone / AfCFTA**, η οποία αποσκοπεί στη δημιουργία μίας ενιαίας αφρικανικής αγοράς 1,7 δις ατόμων, αξίας 6,7 τρις δολ. (καταναλωτικές και επιχειρηματικές δαπάνες το 2030) και αποτελεί τη

²² Βλ. <https://teda.org.za/trade-preferential-agreements/>

μεγαλύτερη παγκοσμίως ζώνη ελευθέρου εμπορίου, ως προς τον αριθμό των συμμετεχουσών κρατών, αφού φιλοδοξεί να συνδέσει 56 χώρες-μέλη της Αφρικανικής Ένωσης (AU) και 8 Περιφερειακές Οικονομικές Ενώσεις της Αφρικής. Μέχρι στιγμής, 54 αφρικανικές χώρες είχαν υπογράψει τη Συμφωνία, 47 χώρες έχουν επικυρώσει. Η συμφωνία εφαρμόζεται από 01.01.2021 και αποτελεί 1 από τις 13 εμβληματικές δράσεις της “African Union Agenda 2063”. Η Γραμματεία του Οργανισμού φιλοξενείται στη Γκάνα²³.

Σε πρώτη φάση, η Συμφωνία στοχεύει στην κατάργηση των εμπορικών εμποδίων μεταξύ των μελών, καλύπτει το εμπόριο προϊόντων - υπηρεσιών, προβλέπει μηχανισμό επίλυσης διαφορών και τελωνειακά μέτρα διευκόλυνσης εμπορίου. Σε δεύτερη φάση, θα καλύψει τους τομείς των επενδύσεων, ανταγωνισμού, δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, ψηφιακού εμπορίου και γυναικείας / νεανικής επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η AfCFTA θα καταργήσει σταδιακά τους δασμούς στο ενδο-αφρικανικό εμπόριο (μέσο υφιστάμενο ύψος δασμών 6,1%, το οποίο είναι υψηλότερο των δασμών για εξαγωγές εκτός Αφρικής).

- ***Southern African Customs Union / SACU*** (www.SACU.int), τελωνειακή ένωση μεταξύ South Africa, Botswana, Lesotho, Namibia, Eswatini (περίπου 61 εκ. κάτοικοι), αφορά το σύνολο των προϊόντων και προβλέπει ελεύθερη μετακίνηση αγαθών με κοινό δασμό για την εισαγωγή προϊόντων από τρίτες χώρες. Υφίσταται συμφωνία ελευθέρου εμπορίου μεταξύ SACU – Mercosur.
- ***Southern African Development Community / SADC Free Trade Area*** (www.sadc.int), Συμφωνία για προτιμησιακή είσοδο προϊόντων στην αγορά, μεταξύ 16 κρατών (Angola, Botswana, Comoros, Democratic Republic of Congo, Eswatini, Lesotho, Madagascar, Malawi, Mauritius, Mozambique, Namibia, Seychelles, South Africa, United Republic Tanzania, Zambia and Zimbabwe) με πληθυσμό 293 εκ. κατοίκους περίπου.
- ***African Growth and Opportunity Act / AGOA*** (<https://agoa.info/about-agoa.html>), η οποία αφορά σε προτιμησιακή συμφωνία μεταξύ ΗΠΑ και 35 αφρικανικών κρατών, για είσοδο αφρικανικών προϊόντων στην αμερικανική αγορά χωρίς δασμούς και ποσοστώσεις.
- ***SADC – East African Community / EAC – Common Market of Eastern and Southern Africa / COMESA***, η οποία προβλέπει τη δημιουργία ενιαίας αγοράς.

²³ Βλ. <https://au-afcfta.org/about/>

1.4.4 Συμμετοχή σε διεθνή φόρα και ομάδες χωρών

Η Νότια Αφρική συμμετέχει σε πλειάδα διεθνών Οργανισμών²⁴. Συγκρατούμε ιδιαίτερα τη συμμετοχή της στο :

G20

Η Νότια Αφρική είναι η μόνη αφρικανική χώρα που συμμετέχει στο G20. Θα αναλάβει την Προεδρία του Group το 2025, ενώ από το 2023 θα συμμετέχει στην Τρόικα (μαζί με την Ινδία και τη Βραζιλία). Βασικά θέματα που προωθεί είναι η προσπάθεια για συμμετοχή της African Union στο G20 (κατά το μοντέλο συμμετοχής της ΕΕ), αναδιάρθρωση χρέους αφρικανικών χωρών, αντιμετώπιση κλιματικής και ενεργειακής κρίσης, εξασφάλιση τροφίμων, υγεία.

Σημειώνεται ότι η χώρα έλαβε την τελευταία θέση εντός του G20 στην απολογιστική έκθεση (διενεργήθηκε από το G20 Research Group του Πανεπιστημίου Toronto και το Center for International Institutions Research of the Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration) όσον αφορά στην υλοποίηση των δεσμεύσεων της, για την περίοδο Νοέμβριος 2021 – Οκτώβριος 2022²⁵.

BRICS

Η Νότια Αφρική συμμετέχει στο BRICS από το 2010 και προεδρεύει του Οργανισμού για το 2023, με βασικό θέμα “BRICS and Africa partnership for mutually accelerated Growth, sustainable Development and Multilateralism”. Η ετήσια σύνοδος κορυφής έχει προγραμματιστεί στη Νότια Αφρική στις 22-24.08.2023, κατά την οποία θα εορταστούν, επίσης, 10 έτη από τη δημιουργία του BRICS Business Council και του BRICS Think Tank Council. Τρέχουσες προκλήσεις αποτελούν η απόφαση διεύρυνσης του Οργανισμού με τη συμμετοχή επιπλέον χωρών (πχ. Σαουδική Αραβία, Ιράν κλπ.) και η δημιουργία εναλλακτικού νομίσματος με σκοπό την από-δολαριοποίηση των συναλλαγών τους.

Σημειώνουμε ότι οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ Νότιας Αφρικής και χωρών BRIC είναι μεν υψηλές, αφορούν δε κυρίως σε πρώτες ύλες, κάτι που το νοτιοαφρικανικό Υπουργείο Εμπορίου επιδιώκει ν' αλλάξει κατά τη διάρκεια της τρέχουσας προεδρίας.

Οι χώρες BRICS αποτελούν μία από τις μεγαλύτερες πληθυσμιακά ομαδοποιήσεις χωρών, με 3,2 εκ. κατοίκους.

²⁴ Βλ. <https://www.gov.za/about-government/contact-directory/international-orgs>

²⁵ Βλ. <https://www.dailymaverick.co.za/article/2022-11-14-sa-rated-worst-g20-country-in-meeting-key-commitments-new-report/>

2 Οικονομικές σχέσεις Ελλάδα – Νότιας Αφρικής

2.1 Διμερές εμπόριο

2.1.1 Εμπόριο αγαθών

Το **2022** οι ελληνικές **εξαγωγές** προς Νότια Αφρική ανήλθαν σε περίπου 116 εκ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 56% έναντι 2021 (και 45% έναντι του 2019), η οποία ήταν υψηλότερη της ποσοστιαίας αύξησης συνολικά των ελληνικών εξαγωγών (37% για το 2022).

Οι ελληνικές **εισαγωγές** από Νότια Αφρική, την ίδια περίοδο, ανήλθαν σε περίπου 93 εκ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 20% έναντι 2021 (και 52% έναντι του 2019), η οποία ήταν μικρότερη της ποσοστιαίας αύξησης συνολικά των ελληνικών εισαγωγών (42% για το 2022).

Το **εμπορικό ισοζύγιο** 2022 ήταν πλεονασματικό για την Ελλάδα (23 εκ. ευρώ) και ήταν το υψηλότερο της 5ετίας 2018 - 2022.

Πίνακας 10: Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Νότιας Αφρικής

	2018	2019	2020	2021	2022
Εξαγωγές αγαθών (εκ. ευρώ)	77,5	79,8	56,2	74,4	115,8
Εισαγωγές αγαθών (εκ. ευρώ)	65,9	60,9	61,2	76,7	92,5
Εμπορικό ισοζύγιο (εκ. ευρώ)	11,6	18,9	-5,0	-2,3	23,3

Πηγή: ELstat

Παρά τη θετική εξέλιξη του ελληνικού εμπορικού ισοζυγίου το 2022 και το σχεδόν διπλασιασμό τόσο των ελληνικών εξαγωγών όσο και του εμπορικού όγκου έναντι του 2019, τα μεγέθη, σε απόλυτες τιμές, αντιστοιχούν σε πολύ μικρό ποσοστό επί συνολικού ελληνικού εξωτερικού εμπορίου : οι ελληνικές εξαγωγές το 2022 αντιστοιχούσαν σε 0,21% επί συνόλου ελληνικών εξαγωγών (λίγο χαμηλότερα απ' ότι το 2019) και οι εισαγωγές σε 0,10% επί συνόλου ελληνικών εισαγωγών (σχεδόν όσο και το 2019).

Πίνακας 11: Ελληνικές εξαγωγές στη Νότια Αφρική – μεγάλες κατηγορίες

2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2021		2022		Μεταβολή στην αξία
	Αξία εκ. ευρώ	% στο σύνολο	Αξία εκ. ευρώ	% στο σύνολο	
25 – 27 Ορυκτά καύσιμα	2,6	1,8%	27,1	23,5%	942,3%
84 – 85 Μηχ / κός & ηλεκ/κός εξοπλισμός	19,9	13,8%	26,1	22,6%	31,1%
28-38 - χημικά	18,8	13%	19,0	16,5%	1,0%
72-83 μέταλλα & τεχνουργήματα	9,5	6,6%	14,0	12,1%	47,3%
39-40 πλαστικά	7,6	5,3%	8,7	7,6%	14,4%
01-24 τρόφιμα	6,2	4,3%	8,6	7,5%	38,7%

Πηγή: elstat

Τα σημαντικότερα εξαγόμενα προϊόντα (**8ψήφια κατηγορία** με αξία άνω του 1 εκ. ευρώ) το **2022** ήταν : άσφαλτος από πετρέλαιο (αξία 23 εκ. ευρώ και μερίδιο 20% επί συνόλου εξαγωγών), φαρμακευτικά προϊόντα (αξία 12 εκ. ευρώ και μερίδιο 10%), σύρματα και καλώδια (11 εκ. ευρώ και μερίδιο 9%), φύλλα / μεμβράνες από πλαστικό (αξία 7 εκ. ευρώ και μερίδιο 6%), μέρη ηλεκτρικών συσσωρευτών (αξία 6 εκ. ευρώ και μερίδιο 5%), μεταλλικά καπάκια (αξία 5 εκ. ευρώ και μερίδιο 4.5%), φύλλα και ταινίες αργιλίου (αξία 4 εκ. ευρώ και μερίδιο 3.5%), ανθρακικό μαγνήσιο (αξία 3 εκ. ευρώ και μερίδιο 3%), μέρη κινητήρων (αξία 3 εκ. ευρώ και μερίδιο 2%), χρώματα και βερνίκια (αξία 2 εκ. ευρώ και μερίδιο 2%), τηλεφωνικές συσκευές (αξία 2 εκ. ευρώ και μερίδιο 2%), χαρτί (αξία 2 εκ. ευρώ και μερίδιο 1%), προϊόντα καθαρισμού επιφανειών – σαπούνια (αξία 2 εκ. ευρώ και μερίδιο 2%), ακτινίδια (αξία 1 εκ. ευρώ και μερίδιο 1%), συσκευές θέρμανσης (αξία 1 εκ. ευρώ και μερίδιο 1%), προϊόντα ομορφιάς (αξία 1 εκ. ευρώ και μερίδιο 1%), χυμοί φρούτων (αξία 1 εκ. ευρώ και μερίδιο 1%) και πόρτες - παράθυρα από αλουμίνιο (αξία 1 εκ. ευρώ και μερίδιο 1%).

Συνολικά οι εξαγωγές ελληνικών προϊόντων το 2022 προήλθαν από 768 κωδικούς, έναντι 767 κωδικών το 2021, δεικνύοντας ότι παρά την αύξηση στην εξαγωγική αξία, δεν υπήρξε μεταβολή στη σύνθεση των προϊόντων που εξάγονται προς Νότια Αφρική, γεγονός που μακροπρόθεσμα δεν εξυπηρετεί τις ελληνικές εξαγωγές.

Πίνακας 12: Ελληνικές εισαγωγές από τη Νότια Αφρική – μεγάλες κατηγορίες

	2021		2022		Μεταβολή στην αξία
2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	Αξία σε εκ. ευρώ	% στο σύνολο	Αξία σε εκ. ευρώ	% στο σύνολο	
01-24 τρόφιμα και ζώα ζώα	38,5	50,2%	32,1	34,7%	-16,6%
86-89 υλικό μεταφορών	22,9	30%	22,6	24,5%	-1,3%
72-83 μέταλλα και τεχνουργήματα	4,9	6,5%	18,2	19,8%	271%
39-40 πλαστικά	4,8	6,3%	7,2	7,8%	50%
25-27 ορυκτά	0,06	0,1%	5,4	5,9%	890%

Πηγή: elstat

Από την ανάλυση των εισαγωγών 2022 από Νότια Αφρική, ανά **2ψήφια κατηγορία** προϊόντων, διαπιστώνουμε ότι περισσότερο από το 1/3 των ελληνικών εισαγωγών αφορούσε στην κατηγορία των τροφίμων και ακολούθησαν τα οχήματα μεταφοράς εμπορευμάτων με 24,5% και τα μέταλλα - προϊόντα αυτών με 20%. Οι ανωτέρω τρεις κατηγορίες σωρευτικά αντιστοιχούν στο 79% του συνόλου των εισαγωγών.

Το **2022** τα σημαντικότερα σε αξία εισαγωγών προϊόντα (**8ψήφια κατηγορία** άνω του 1 εκ. ευρώ) περιλαμβάνουν : οχήματα μεταφοράς εμπορευμάτων (αξία 23 εκ. ευρώ και 24% μερίδιο επί συνόλου εισαγωγών), απορρίμματα αργιλίου (αξίας 15 εκ. ευρώ και 16,5% μερίδιο), κρεατάλευρα (αξίας 9 εκ. ευρώ και μερίδιο 10%), πολυμερή πολυπροπυλενίου (αξίας 6 εκ. ευρώ και μερίδιο 6%), κατεψυγμένα μαλάκια και ιχθυηρά (αξίας 6 εκ. ευρώ και μερίδιο 6%), ασφαλτούχος λιθάνθρακας (αξίας 5 εκ. ευρώ και μερίδιο 6%), λεμόνια (αξίας 5 εκ. ευρώ και μερίδιο 6%), κονσερβοποιημένες πιπεριές καυτερές και γλυκές (αξίας 4 εκ. ευρώ και 4% μερίδιο), ξηροί καρποί χωρίς κέλυφος (αξία 1 εκ. ευρώ και μερίδιο 1%), εσπεριδοειδή (αξία 1 εκ. ευρώ και μερίδιο 1%).

Η Νότια Αφρική επέτυχε να αυξήσει τις κατηγορίες των εξαγόμενων προϊόντων προς Ελλάδα. Συνολικά το 2022 οι εισαγωγές προς Ελλάδα προήλθαν από 339 κωδικούς, έναντι 304 κωδικών το 2021.

Ορισμένες από τις νέες κατηγορίες προϊόντων που εξήχθησαν το 2022 (και δεν είχαν εμφανιστεί το 2021) με υψηλή αξία ήταν : ο ασφαλούχος λιθάνθρακας (μερίδιο 6% επί συνόλου εισαγωγών), λίπη και έλαια ψαριών (μερίδιο 1%), εμβόλια για κτηνιατρική χρήση (μερίδιο 0,7%), πολυαιθυλένιο πυκνότητας ίσης ή μεγαλύτερης από 0,94 (μερίδιο 0,5%), απορρίμματα χαλκού (μερίδιο 0,5%), χυμοί πορτοκαλιού χωρίς ζύμωση (μερίδιο 0,4%) κλπ.

2.2 Άμεσες επενδύσεις

Γενικά, η διμερής επενδυτική συνεργασία είναι περιορισμένη.

Υφίσταται διμερής **Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας Εισοδήματος**.

Η Νότια Αφρική το 2011 ανακοίνωσε ότι όλες οι **Διμερείς Συμφωνίες Αμοιβαίας Προστασίας Επενδύσεων** τελούν υπό αναθεώρηση και δεν θα ανανεωθούν με τη λήξη τους. Η διμερής Συμφωνία με Ελλάδα έληξε στις 05.09.2021 (ΦΕΚ205/Α/17.09.2001) και βάσει των διατάξεων της παρέχει 10ετή προστασία (μέχρι Σεπτέμβριο 2031) για υφιστάμενες ελληνικές επενδύσεις στη Νότια Αφρική.

2.2.1 Επενδύσεις της Ελλάδας στη Νότια Αφρική

Πίνακας 21: Επενδύσεις της Ελλάδας στη Νότια Αφρική

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας για το 2021 και λαμβάνοντας υπόψιν, ότι δε δημοσιοποιούνται αναλυτικές πληροφορίες (εκ μέρους της Τράπεζας, λόγω μικρών επενδυτικών μεγεθών – κάτω των 10 εκ. ευρώ- και συναφών λόγων εμπιστευτικότητας), τα αποθέματα των ελληνικών επενδύσεων σε Νότια Αφρική ανέρχονται σε 3 δις ευρώ.

	2017	2018	2019	2020	2021
Ροές (σε εκ. ευρώ)	0	-10	0	0	0
Απόθεμα (εκ. ευρώ)	14	2	2	3	3

Πηγή: Bank of Greece

Τα στοιχεία για το 2022 θα είναι διαθέσιμα το Δεκέμβριο 2023.

Η σημαντικότερη πρόσφατη ελληνική επένδυση (Μάρτιος 2022) στη Νότια Αφρική, αφορά στην εξαγορά της νοτιοαφρικανικής Coleus (εταιρεία παραγωγής μεταλλικών

καπακιών φιαλών, πρώην θυγατρική της South African Breweries²⁶) από την Astir Vitogiannis SA (Αυλώνα Αττικής, η οποία δραστηριοποιείται στον ίδιο τομέα).

2.2.2 Επενδύσεις της Νότιας Αφρικής στην Ελλάδα

Πίνακας 22: Επενδύσεις της Νότιας Αφρικής στην Ελλάδα

	2017	2018	2019	2020	2021
Ροές (σε εκ. ευρώ)	0	1	1	2	2
Απόθεμα (εκ. ευρώ)	1	1	2	2	3

Πηγές: Bank of Greece

Τα στοιχεία για το 2022 θα είναι διαθέσιμα το Δεκέμβριο 2023.

Σύμφωνα με την Τράπεζας της Ελλάδας, εντός του 2022 υπήρξαν νοτιο-αφρικανικές επενδύσεις στην Ελλάδα στον τομέα Real Estate.

2.3 Θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας - Νότιας Αφρικής

Το διμερές θεσμικό πλαίσιο περιλαμβάνει 20 Συμφωνίες, μεταξύ των οποίων οι σημαντικότερες, οικονομικής φύσης, είναι :

- Συμφωνία Προώθησης και Αμοιβαίας Προστασίας Επενδύσεων (ΦΕΚ 259/Α/23.11.1999), έληξε στις 05.09.2021 και προβλέπει 10ετή προστασία (μέχρι 2031),
- Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας Εισοδήματος (ΦΕΚ 319/Α/16.12.2002),
- Συμφωνία για Συνεργασία στον τομέα του Τουρισμού (ΦΕΚ 25/Α/16.02.2000),
- Συμφωνία Επιστημονικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας (ΦΕΚ 132/Α/27.09.2007),
- Συμφωνία Οικονομικής Συνεργασίας Ελλάδας – Νότιας Αφρικής (ΦΕΚ 201/Α/24.09.2014),
- Συμφωνία Εμπορικής Ναυτιλίας και Συναφών Ναυτιλιακών Θεμάτων (ΦΕΚ 73/Α/08.04.1999).

²⁶ Βλ. <https://www.idealholdings.gr/news/ideal-holdings-acquisition-announcement/>

3 Συμπεράσματα – προτάσεις

3.1 Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών

Η Νότια Αφρική εμφανίζει σημαντικά **πλεονεκτήματα** για την ελληνική επιχειρηματική εξωστρέφεια, μεταξύ των οποίων :

- μεγάλος αριθμός Ομογενών (περίπου 45.000 άτομα), πολλοί εκ των οποίων, με σημαντική επιχειρηματική δραστηριότητα, κυρίως (αλλά όχι μόνο) στους κλάδους τροφίμων-ποτών, εστίασης, καναλιών διανομής, κατασκευών, real estate,
- μεγαλύτερη οικονομία της υποσαχαρικής Αφρικής και η πλέον βιομηχανοποιημένη²⁷ χώρα της Αφρικής,
- σημαντικότερος εμπορικός εταίρος για τις χώρες της υποσαχαρικής Αφρικής και πύλη εισόδου προς αυτές, λόγω των συγκριτικά καλύτερων υποδομών μεταφορών, επικοινωνιών και αναπτυγμένου χρηματο-πιστωτικού τομέα,
- μέλος της Southern African Development Community / SADC (<https://www.sadc.int/>), η οποία αποσκοπεί στην οικονομική ανάπτυξη 16 χωρών-μελών της υποσαχαρικής Αφρικής. Στο πλαίσιο της SADC, έχει υπογραφεί Συμφωνία Οικονομικής Συνεργασίας (Economic Partnership Agreement / EPA) μεταξύ της ΕΕ και έξι χωρών (Νότια Αφρική, Μποτσουάνα, Λεσότο, Μοζαμβίκη, Εσουατίνι, Ναμίμπια), η οποία διευκολύνει τις συναλλαγές μεταξύ των δύο γεωγραφικών περιοχών,
- μέλος της Southern Africa Customs Union (<https://www.sacu.int/>, [συμμετέχουν επιπλέον η](#) Μποτσουάνα, Λεσότο, Ναμίμπια, Εσουατίνι). Τα μέλη εφαρμόζουν κοινό δασμολόγιο στις εμπορικές συναλλαγές τους, μοιράζονται τα τελωνειακά έσοδα και συντονίζουν την εμπορική πολιτική τους.

Βεβαίως, δεν θα πρέπει να παραγνωρίζονται σημαντικές **προκλήσεις**, όπως :

- η μεγάλη εισοδηματική ανισότητα,
- η υψηλή διαφθορά και εγκληματικότητα,
- η χαμηλή ποιότητα υπηρεσιών του Δημόσιου τομέα,
- η υψηλή ανεργία και η έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού,
- η εφαρμογή διακριτικών οικονομικών πολιτικών υπέρ της μαύρης επιχειρηματικότητας κλπ.

Αν, όμως, λάβει κανείς υπόψιν του την παρουσία δέκα διμερών Επιμελητηρίων²⁸ χωρών της ΕΕ και τις περίπου 2.000 εγκατεστημένες επιχειρήσεις συμφερόντων ΕΕ (οι οποίες απασχολούν περίπου 300.000 εργαζομένους), τότε διακρίνεται ένα ελκυστικό περιβάλλον επιχειρηματικών ευκαιριών για τις ελληνικές επιχειρήσεις, που θα προετοιμαστούν κατάλληλα, θα μελετήσουν τις συνθήκες αγοράς και θα αφιερώσουν τον αναγκαίο χρόνο και πόρους, προκειμένου να δραστηριοποιηθούν σε αυτήν.

Επίσης, σημαντικό επιχείρημα αποτελεί η ιδιαίτερα θετική άποψη, που επικρατεί για την χώρα μας στη Νότια Αφρική, χάριν του μη αποικιοκρατικού παρελθόντος της ελληνικής

²⁷Βλ. <https://www.afdb.org/en/documents/africa-industrialization-index-2022>

²⁸Βλ. <https://www.euchamber.co.za/contact-us/>

Ιστορίας αλλά και της επιτυχημένης επιχειρηματικής παρουσίας Ομογενών δεύτερης και τρίτης γενιάς.

Κλάδοι με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις ελληνικές επιχειρήσεις είναι :

- τρόφιμα (φρέσκα, επεξεργασμένα, κατεψυγμένα),
- σπόροι, αγροτικός εξοπλισμός,
- καταναλωτικά αγαθά,
- προϊόντα υψηλής τεχνολογίας,
- μηχανολογικός, ηλεκτρολογικός εξοπλισμός,
- μάρμαρα,
- κουφώματα,
- χημικά, πλαστικά, χαρτί και προϊόντα αυτών,
- μόδα,
- κατασκευαστικός τομέας, δομικά υλικά, προϊόντα αργιλίου,
- φάρμακα, cosmetics, δερμοκαλλυντικά,
- ιατρικός εξοπλισμός,
- real estate,
- περιβαλλοντική τεχνολογία,
- υπηρεσίες διαχείρισης νερού, λυμάτων, ενέργειας.

Ιδιαίτερα στον τομέα της οικονομίας υδρογόνου και ΑΠΕ, εντοπίζονται ευκαιρίες στους τομείς τεχνολογίας μπαταριών / συστημάτων αποθήκευσης, μερών κινητήρων fuel cells, εξοπλισμού αποθήκευσης, ανάπτυξης σταθμών φόρτισης, ανακύκλωσης υλικών κλπ.

Στο νοτιο-αφρικανικό τομέα **ηλεκτροπαραγωγής**, υφίστανται ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις, κυρίως στον τομέα *εγκατάστασης φωτοβολταϊκών και γενικότερα συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας*, είτε μικρής κλίμακας για οικιακούς και βιομηχανικούς χρήστες, είτε ανάπτυξης μεγαλύτερων projects παραγωγής ενέργειας για πώληση στην κρατική ενεργειακή εταιρεία ESKOM.

Όσον αφορά στο **δίκτυο διανομής** ηλεκτρικού ρεύματος, αναμένεται από τη ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας NERSA η έκδοση άδειας για τη νέα κρατική εταιρεία διανομής, με την επωνυμία National Transmission Company /NTC. Η διαδικασία δύναται να ολοκληρωθεί γρήγορα, ώστε η NTC να είναι λειτουργική εντός του 2023. Εντός της ESKOM, υποστηρίζεται, ότι ο τομέας της διανομής έχει ήδη διαχωρισθεί με ξεχωριστό Διοικητικό Συμβούλιο. Η ESKOM θα μεταβιβάσει στην NTC 33.000 χλμ δικτύου και άλλα περιουσιακά στοιχεία, κατακρατώντας τα υφιστάμενα χρέη διανομής. Η λειτουργία της νέας NTC αποτελεί κρίσιμο βήμα για τη διευκόλυνση

εισόδου στο σύστημα παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας από ιδιωτικές εταιρείες και για την υλοποίηση επενδύσεων επέκτασης δικτύου. Οι εν λόγω εξελίξεις θα μπορούσαν να προσφέρουν επενδυτικές και εμπορικές (πχ καλώδια) ευκαιρίες για ελληνικές εταιρείες, που θα είχαν σχετικό ενδιαφέρον.

Επίσης ο **τομέας απόκτησης δεξιοτήτων στον τομέα της ενέργειας** (και όχι μόνον), μπορεί να προσφέρει ευκαιρίες, αφού το έμπειρο ηλικιωμένο προσωπικό της ESKOM, κλήθηκε τα τελευταία έτη να συνταξιοδοτηθεί, προκειμένου να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας για νεαρότερο μαύρο προσωπικό (πχ. μηχανικοί).

Στον τομέα ανάπτυξης πράσινου υδρογόνου έχουν εντοπιστεί 17 δεξιότητες από τη Chemical Industries Education and Training Authority, οι οποίες θα συμβάλλουν στην δημιουργία περίπου 14.000 νέων θέσεων εργασίας²⁹ κλπ. Σχετική μελέτη συγχρηματοδότησε το Ηνωμένο Βασίλειο σε συνεργασία με τα Υπουργεία Ανώτατης Εκπαίδευσης και Επιστήμης - Καινοτομίας³⁰.

Η έλλειψη δεξιοτήτων αποτελεί, γενικότερα, δομικό πρόβλημα της νοτιοαφρικανικής οικονομίας, συναντάται σε όλους σχεδόν τους οικονομικούς κλάδους και σε όλα τα επίπεδα διοικητικής ιεραρχίας. Η συνεργασία μέσω εκπόνησης προγραμμάτων βελτίωσης / απόκτησης δεξιοτήτων δεξιοτήτων προς όφελος των νοτιοαφρικανικών MME σε διάφορους τομείς, αποτελεί τρόπο ενίσχυσης επιχειρηματικών συνεργασιών.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τομέας του εξερχόμενου **τουρισμού** (από Νότια Αφρική προς Ελλάδα) με πολλά τουριστικά πρακτορεία να προσφέρουν ελληνικά πακέτα διακοπών. Ο νοτιοαφρικανικός τομέας τουρισμού στη χώρα έχει ανάγκη απόκτησης Know-How σε επίπεδο περιφερειακών κυβερνήσεων, μέσω του οποίου θα μπορούσαν να προκύψουν επιχειρηματικές συνεργασίες, λαμβάνοντας, επιπλέον, υπόψιν ότι η τουριστική σεζόν μεταξύ των δύο χωρών δεν συμπίπτει.

Τέλος, η λειτουργία της AfCFTA, σύμφωνα με μελέτη του World Economic Forum³¹, θα επιφέρει σημαντικά οφέλη για εταιρείες που θα θελήσουν να δραστηριοποιηθούν στην αφρικανική ήπειρο, καταρχήν, σε τέσσερις κλάδους : αυτοκινητοβιομηχανία, φρέσκα και μεταποιημένα αγροτικά προϊόντα, φαρμακευτικά και μεταφορές – logistics, χάριν του κοινού τους χαρακτηριστικού γνωρίσματος, ότι δύνανται να ανταποκριθούν γρήγορα στην υψηλή εγχώρια ζήτηση αναπτύσσοντας εγχώρια παραγωγή. Η τρέχουσα συνολική αξία εισαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών στους ανωτέρω τομείς αντιστοιχεί σε περίπου 130 δις δολ. Συγκεκριμένα :

Αυτοκινητοβιομηχανία : Η αξία της βιομηχανικής παραγωγής οχημάτων στην Αφρική εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 40% το 2027, έναντι του 2021. Η μέση ετήσια ζήτηση σε όλη την Αφρική εκτιμάται σε 2,4 εκ. Ι.Χ. και 300.000 Δ.Χ. οχήματα. Παραγωγικές μονάδες αυτοκινητοβιομηχανίας έχουν εγκατασταθεί κυρίως στην Αλγερία, Αίγυπτο, Μαρόκο και Νότια Αφρική, με τις δύο τελευταίες να καλύπτουν το 80% των συνολικών αφρικανικών εξαγωγών. Η σημασία του τομέα είναι ιδιαίτερα σημαντική, αφού έχει τη **δυνατότητα να συσπειρώνει**

²⁹Βλ. <https://www.chieta.org.za/chieta-ceo/> και <https://iafrica.com/how-to-grow-south-africas-hydrogen-economy/>

³⁰Βλ. https://saiia.org.za/research/the-south-african-green-hydrogen-tvet-ecosystem-just-transition-strategic-framework/?utm_source=SAIIA+Mailing+List&utm_campaign=1137974109-EMAIL_CAMPAIGN_2023_02_16_08_59&utm_medium=email&utm_term=0_1137974109-%5BLIST_EMAIL_ID%5D

³¹ Βλ. <https://www.weforum.org/reports/afcfata-a-new-era-for-global-business-and-investment-in-africa/>

γύρω του πληθώρα μικρομεσαίων εταιρειών για παροχή ενδιάμεσων προϊόντων και υπηρεσιών. Ταυτόχρονα η στρόφη προς τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα (σήμερα λιγότερο από 1% των πωλήσεων στη Νότια Αφρική) και η απαγόρευση χρήσης μηχανών εσωτερικής καύσης από σημαντικές χώρες – εμπορικούς εταίρους της Αφρικής μέχρι το 2035, δημιουργεί σημαντική αισιοδοξία.

Αγροτικά προϊόντα και μεταποίηση : το 80% της αγροτικής παραγωγής στην Αφρική προέρχεται από μικρούς παραγωγούς, ενώ η ετήσια αξία εισαγωγών ανέρχεται σε 50 δις δολ. Η AfCFTA εκτιμάται ότι θα ενισχύσει σημαντικά τους τομείς κρέατος (λουκάνικα και κονσερβοποιημένο κρέας) και ιχθυηρών (των οποίων η ζήτηση παρουσιάζει ετήσια αύξηση 4% την τελευταία δεκαετία). Η μεταποίηση κρέατος είναι συγκεντρωμένη σε τέσσερις χώρες (Νότια Αφρική, Αίγυπτο, Μαρόκο, Νιγηρία). Σύμφωνα με την McKinsey, η αύξηση της αγροτικής παραγωγής θα απαιτήσει χρήση λιπασμάτων (εκτιμώμενη αύξηση ζήτησης κατά 800%), επενδύσεις ύψους 65 εκ. δολ. σε συστήματα άρδευσης και 8 δις δολ. σε μονάδες αποθήκευσης προϊόντων.

Φαρμακευτικά : Ο τομέας εκτιμάται ότι θα αυξήσει σωρευτικά το ρυθμό ανάπτυξης του την περίοδο 2022 – 2027 κατά 5,13%. Τα συσκευασμένα φάρμακα (κυρίως HIV / AIDS, φυματίωση, μαλάρια, αναπνευστικές παθήσεις) αποτελούν το 65% των συνολικών φαρμακευτικών εισαγωγών, οι οποίες ανέρχονταν σε 17 δις δολ. (2021) ενώ ο ιατρικός εξοπλισμός αντιστοιχεί στο 12%. Το ενδο-αφρικανικό εμπόριο αντιστοιχεί στο 3% της συνολικής αφρικανικής ζήτησης. Η τοπική παραγωγή αφορά κυρίως γενόσημα (70%). Συνολικά στην Αφρική υφίστανται 600 εταιρείες παραγωγής φαρμάκων, συγκεντρωμένες σε 8 χώρες. Τέσσερις χώρες έχουν άνω των 50 εταιρειών παραγωγής και 22 χώρες δεν έχουν καμία (πχ. Μοζαμβίκη).

Μεταφορές – logistics : Η πλειονότητα των ενδο-αφρικανικών εμπορικών συναλλαγών διενεργείται οδικώς (60% των εξαγωγών αυτοκινήτων, 56% των φαρμακευτικών και 60% των αγροτικών προϊόντων). Η AfCFTA θα συμβάλλει σε αύξηση της ζήτησης για φορτηγά (+ 2 εκ. οχήματα), σιδηροδρομικά βαγόνια (+100.000 βαγόνια), αεροσκάφη (+250) και πλοία (+100) μέχρι το 2030. Η Κίνα και χώρες της ΝΑ Ασίας δραστηριοποιούνται ήδη στον τομέα.

3.2 Προοπτική προσέλκυσης επενδύσεων

Σημειώνουμε ότι ιδιαίτερα ελκυστικός τομέας για τους Ομογενείς στη Νότια Αφρική, είναι η αγορά ακινήτων στην Ελλάδα, λόγω ευνοϊκών φορολογικών και επενδυτικών νομοθετικών διατάξεων αλλά και της επιθυμίας τους να κρατήσουν διαύλους επικοινωνίας με την Ελλάδα.

Επιπλέον ενδιαφέρον υφίσταται από οικονομικά ανεξάρτητα άτομα (πχ. συνταξιούχοι) για εγκατάστασή τους στην Ελλάδα, λόγω των ευνοϊκών σχετικών κινήτρων που προσφέρει το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο.

3.3 Προτάσεις δράσεων ενίσχυσης εξωστρέφειας

Το Γραφείο μας για το 2023 έχει προτείνει, στο πλαίσιο του ετήσιου προγραμματισμού δράσεων :

A/A	Κλάδοι ενδιαφέροντος	Δράση - Αιτιολόγηση
1	Τρόφιμα - Ποτά	Πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την Food Expo, συμμετοχή Νοτιοαφρικάνων προμηθευτών τροφίμων στο πρόγραμμα Hosted Buyer (18-20.03.2023). Οι ελληνικές εξαγωγές τροφίμων στη Νότια Αφρική το 2022 αντιστοιχούσαν στο 7.5% επί συνόλου εξαγωγών (έναντι 4,3% το 2021) σημειώνοντας αύξηση κατά 37,8%. Σημαντικός αριθμός Ομογενών δραστηριοποιείται στον τομέα HORECA καθώς και στο λιανεμπόριο τροφίμων. Η ελληνική κουζίνα είναι αγαπητή στο νοτιοαφρικανικό κοινό. Ιδιαίτερα στα φρούτα και λαχανικά, ωφέλειες μπορεί να προέλθουν και από την διαφορετικής σεζόν ωρίμανσης. Κρίνεται ότι υπάρχουν περαιτέρω περιθώρια για αύξηση των εξαγωγών τροφίμων.
2	Τουρισμός	Προετοιμάζεται ενημέρωση τουριστικών πρακτόρων στο Johannesburg. Ο τουρισμός αποτελεί βασικό εξαγωγίμο κλάδο της ελληνικής οικονομίας. Ο ΕΟΤ αναζητεί να επεκτείνει τη δράση του σε νέες αγορές και έχει εκδηλώσει ενδιαφέρον για τη διερεύνηση αύξησης τουριστικών ροών από την Νότια Αφρική προς Ελλάδα. Θετικά μηνύματα προκύπτουν από τον αριθμό τουριστικών θεωρήσεων που εκδίδουν τα Προξενία Johannesburg και Cape Town.
3	Προσέλκυση κεφαλαίων	Πραγματοποιήθηκε στις 11.04.2023, ενημερωτική εκδήλωση, απευθυνόμενη σε επιχειρήσεις και φυσικά πρόσωπα στη Νότια Αφρική, με θέμα "Παρουσίαση κινήτρων για την προσέλκυση φορολογικών κατοίκων εξωτερικού και ξένων εταιρειών".

3.4 Προτάσεις ενίσχυσης διμερούς θεσμικού πλαισίου

Χρήσιμη θα ήταν η σύγκληση της πρώτης ΜΔΕ μεταξύ των δύο χωρών, σε συνέχεια της επίσκεψης του κ. Υπουργού Εξωτερικών στη Νότια Αφρική στις 24-25.01.2023, η οποία θα μπορούσε να συνοδευτεί από επιχειρηματική αποστολή για μεγιστοποίηση του οφέλους.

Συμπληρωματικά, η υπογραφή διμερών μνημονίων συνεργασίας μεταξύ οργανισμών (πχ. μεταξύ Enterprise Greece και Invest in SA κλπ) θα λειτουργούσε υποστηρικτικά.

Ιδιαίτερα τον τομέα του τουρισμού, η υπογραφή συμφωνίας συνεργασίας με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών και Know-How, σε επίπεδο τοπικών κυβερνήσεων, θα ήταν χρήσιμη στην προσπάθεια προσέλκυσης τουριστών από την Νότια Αφρική.

Τέλος, αναγκαία κρίνεται η δημιουργία διμερούς Επιμελητηρίου ή Επιχειρηματικού Συμβουλίου με έδρα τη Νότια Αφρική για ενίσχυση της επιχειρηματικής συνεργασίας. Στη Νότια Αφρική (κυρίως Johannesburg, Cape Town, Durban) δραστηριοποιούνται ομογενειακές επιχειρήσεις.

4 Παράρτημα

4.1 Χρήσιμες διευθύνσεις

Κατηγορία	Τίτλος	Τηλέφωνο	Email	Ιστοσελίδα
1.Ελληνικές Αρχές	Πρεσβεία Πρετόρια	27123482352	gremb.pre@mfa.gr	www.mfa.gr/pretoria
1.Ελληνικές Αρχές	Γραφείο ΟΕΥ Johannesburg	27112142317	ecocom-johannesburg@mfa.gr	https://agora.mfa.gr/ta-grafeia-oikonomikon-emporikon-upotheseon/grafeia-ana-xora/office/854
2.Αρχές της χώρας διαπίστευσης	Department of International Affairs	27123511000	legalisation@dirco.gov.za	http://www.dirco.gov.za/
2.Αρχές της χώρας διαπίστευσης	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Ανταγωνισμού	27123949500	contactus@thedtic.gov.za	http://www.thedtic.gov.za/
2.Αρχές της χώρας διαπίστευσης	Υπουργείο Οικονομικών	27123155111	media@treasury.gov.za	https://www.treasury.gov.za/
2.Αρχές της χώρας διαπίστευσης	Companies and Intellectual Property Commission	27877437000	info@cipc.co.za	https://www.cipc.co.za/
3.Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια	EBE Johannesburg	27117265300	info@jcci.co.za	http://www.jcci.co.za/
3.Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια	Pretoria Capital City Business Chamber	27125421308	info@ccbc.co.za	https://www.ccbc.co.za/
3.Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια	Cape Town Chamber of Commerce	27214024300	info@capechamber.co.za	https://capechamber.co.za/
4.Τράπεζες	Banking association of South Africa	27116456700	info@banking.org.za	https://www.banking.org.za/
5.Διοργανώσεις Εκθέσεων	Exhibition and Events Association south africa	27116203089	info@exsa.co.za	https://www.exsa.co.za/
6.Ξενοδοχεία	National Accomodation Association South Africa info@naa-sa.co.za	2786006103	info@naa-sa.co.za	https://www.naa-sa.co.za/
7.Διπλωματικές Αποστολές	Ευρετήριο Διπλωματικών Αποστολών στη Νοτιο Αφρική	27112142317	info@dirco.co.za	http://www.dirco.gov.za/foreign/forrep/index.htm